

BIBLIOTECA CENTRAL
XAVIER AMORÓS
REUS

GUIA DE LECTURA 11

DIARIS DE REUS

Fons de premsa històrica de la Biblioteca Central Xavier Amorós de Reus

El fons de l'hemeroteca, que forma part de la col·lecció de la Sala Local, és un recull notable de la premsa que s'ha fet a Reus. La col·lecció està formada per més de 100 diaris i revistes que s'han fet a la ciutat i que són testimoni directe de la seva història.

El periodisme a Reus, de la mateixa manera que en altres ciutats, va néixer en el segle XVIII, i el diari més important que es va editar va ser El Periòdico político mercantil de la vila de Reus el 4 d'octubre de 1813, que va ser el primer diari polític de l'Estat espanyol.

El fons de premsa històrica de la biblioteca recull aquesta publicació i d'altres menys afortunades, ja que la trajectòria periodística de la ciutat està marcada per èxits però també per empreses fracassades, i totes han traçat que el camí per arribar a la maduresa de la premsa dels nostres dies.

La "Guia de lectura" és un important recurs de divulgació, i proposem dedicar aquest número als diaris que s'han editat a Reus i que conformen el fons de la Biblioteca. Una col·lecció que acull al voltant de cent títols, entre els quals trobem diaris polítics, de notícies, humorístics, etc.

En aquesta "Guia" comentarem breument alguns dels més rellevants, com ara Diari de Reus, Les Circumstàncies, Lo Somatent, Foment i Avui.

PERIÓDICO POLÍTICO Y MERCANTIL DE LA VILLA DE REUS (1813, 1814)

Va ser fundat per Jaume Ardèvol, i el primer número del diari va aparèixer el 4 d'octubre de 1813. El dia d'abans així s'anunciava: "Mientras en esta villa se están procurando los aprestos para la edición de un periódico interesante, se formará un diario, el cual saldrá mañana lunes 4 de octubre, en el que se dará com mayor prontitud las noticias extranjeras; se insertarán las Reales Ordenes, y Regalmentos de Gobierno que vayan saliendo; se redactarán los discursos y piezas de mérito que haya en los papeles públicos; se dará razón de los precios corrientes de géneros y comestibles, y de los barcos y cargamentos que entren y salgan por el Puerto de Salou...".

S'havia d'adquirir a través d'una subscripció a la casa de José Brunet, a la plaça de la Constitució, i els advocats gaudien d'un descompte.

La seva aparició va suposar tot esdeveniment per la ciutat i tema de conversa. Els seus articles estan inspirats en els ideals polítics, i desborden fe i entusiasme en el futur, ja que en aquella època només es publicaven La Gazeta, Diario de Barcelona i Diario de Girona.

DIARI DE REUS

L'1 de novembre de 1844 va aparèixer el primer número del Diari de Reus i va acabar la publicació el 6 d'agost de 1845, després de 241 números. Sortia tres cops per setmana des de la impremta de J. B. Vidal i Àngel Camí.

El segon Diari de Reus va sorgir l'1 de juliol de 1859, fundat per Andreu de Bofarull, estava escrit en castellà i de línia conservadora, sempre va donar suport a una postura dreтана.

La Lliga Regionalista es va fer càrrec del diari a partir dels anys trenta, la qual cosa va provocar que a partir de llavors el Diari es publicqués en català. Després de la guerra, el 26 de gener de 1939 és transformà en Boletín Oficial del Ayuntamiento de Reus.

LES CIRCUMSTÀNCIES

Las Circunstancias d'ideologia republicana i en castellà, va ser fundat el 1874 per Güell

i Mercader. Es va publicar amb aquest nom fins al 21 de març de 1930, que va passar a dir-se Les Circumstàncies i a publicar-se en català; portava per lema "Catalunya, Llibertat, Democràcia, República".

Defensor de la llibertat i el nacionalisme, el 19 de juliol de 1936 apareixia amb el titular "La república indestructible". El darrer número va sortir el 13 de desembre de 1936 en plena Guerra Civil.

LO SOMATENT

Està considerat el més important de tots els diaris escrits a Reus en català. Va aparèixer el 15 d'agost de 1886 i el seu propietari era Pau Font de Rubinat. Amb una tirada de 600

exemplars, era el diari més llegit a Reus. La defensa i lluita del català i dels seus drets van ser el camí que van seguir els seus redactors, amb molt d'entusiasme: "Serem pocs, però contentem-nos; si són pocs, ja serem més" deia la nota editorial del seu primer número.

Després d'una etapa de decadència va tornar a recuperar la seva importància amb una nova reorganització de la mà d'alguns reusencs com Marià Pellicer, Pere Cavallé i Lluís Quer, entre altres, que el van convertir en un diari independent regionalista i radical que ocupà un lloc destacat dins de la premsa catalana de l'època. El seu darrer número va aparèixer el 16 de juliol de 1903.

FOMENT

Impulsat per l'escriptor d'Alcover Cosme Vidal, el diari quinzenal Foment va passar a a ser una publicació diària el 28 de febrer de 1909. El canvi anava acompanyat d'un ideari clar i entusiasmant: "l'Autonomia de Catalunya i el respecte dels seus drets i llibertats".

Aquest entusiasme inicial va conduir al 1910 a una deriva ideològica que es va concentrar a combatre bàsicament al govern municipal. Malgrat els diferents entrebancs econòmics i ideològics, el diari va sobreviure fins que el 16 d'octubre de 1923 quan va ser tancat per Primo de Rivera després d'haver publicat el lema: "Per Reus! Per Catalunya! Per la República!".

Començà una nova etapa el 2 de juny de 1931 marcada per la línia ideològica d'Esquerra Republicana de Catalunya, i que acaba amb els fets del 14 d'octubre de 1934. Altrament, la publicació va tornar al carrer el 16 de febrer de 1936 per donar suport el Front d'Esquerres, llavors en campanya electoral. La vida del diari va acabar en plena revolta l'11 de juliol de 1936.

AVUI

De vida curta però intensa el diari Avui naixia de la mà de l'advocat Josep M. Guix el 24 de febrer de 1935 amb la pretensió de: "Agermanar a tots els catalans que per damunt de totes les lluites i de tots els criteris personals sàpiguen sentir la cremor patriòtica. Sota el non d'AVUI, doncs, sentim esperança i coratge, per poder servir els alts interessos d'una terra, que, per ésser la nostra, és la que estimem més".

Amb un format diferent a qualsevol altre diari publicat a Reus i amb un gran tiratge promocional és manifestà sovint contra l'Administració local, i va engegar una croada per frenar el que consideren la davallada de la ciutat "Per Reus, demanem l'entusiasme de tots" (21-III-35).

Premonitori del seu final, es va manifestar en contra de la guerra molt abans que aquesta comencés; el darrer número va sortir el dia 19 de juliol de 1936.

Aquests diaris van acompanyar la vida de molts reusencs, homes i dones de Reus per als quals l'acte de la lectura dels diaris provenia directament d'una inqüestionable curiositat intel·lectual i d'una aparent obertura d'esperit que els feia permeables a qualsevol novetat

Testimonis de la nostra història, aquestes publicacions amb tirades de més de 500 exemplars diaris, van néixer començament dels segle XIX i van acabar amb l'esclat de la Guerra Civil. Després, durant la postguerra i la dictadura, es va originar un altre tipus de premsa marcada per censures i silencis. Avui, totes aquestes publicacions constitueixen una font bàsica i important de memòria local, avui a l'empara de la Biblioteca Central de Xavier Amorós Reus.

DIARIS DEL FONS DE LA BIBLIOTECA CENTRAL XAVIER AMORÓS DE REUS

Álbum de Euterpe: periódico dedicado exclusivamente a los ss. Concurrentes a los jardines de esta musa en la ciudad de Reus. (1862/1864).

El Anunciador: periódico semanal de anuncios, avisos y noticias . (Núm. 1 i 11, 1894) (Núm. 59 i 60, 1895).

La Autonomía: periódico republicano, defensor del partido único. (1890/1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901) [enq.] [mz] **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1897, 1898, 1899, 1900.**

Avui: diari d'avisos i notícies. (1935, 1936).

La Bandera roja. (1912-1913) (Núms. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 i 17).

Batxiller: periòdic estudiantil. 1933/1934.

Boletín de noticias. (1843) (Núms. 1, 4, 5, 8, 18, 22, 47, 49, 50 i 51).

Boletín Oficial de la Junta Revolucionaria. (1868) (Núms. 1/22).

Boletín Oficial de la Provincia de Tarragona. (1834/1933) i (1939/1953).

Boletín reusense. (1843)(Núms. 1, 4, 5, 8, 18, 22, 47, 49, 50 i 51). Continua Boletín de Noticias

La Bomba: periódico de combate, picante, satírico y humorístico. (Núm. 1 al 7, 1891-1892).

Lo Camell: periòdich satírich. (1909/1913).

Lo Campanar de Reus: senmanari humorístich y satírich. (1879) (Núms. 1/16).

El Campanaret: frater Reus. (1976/1977).

Lo Campaneret: periòdich semiserio toca-campanas. Humorístich literari y musical. Tocarà mentres li donin corda tots los disaptes, y val a Reus 10 cèntims lo número. (Núms. 1 i 2, 1909).

El Canta-Claro: periódico satírico-político, joco-serio y de intereses locales. Saldrá todos los días que le plazca. (Núm. 1 1869).

Catalunya nació: portaveu de la Joventut Nacionalista Republicana. (Núm. 1, 2, 3 i 6, 1917).

El Centinela de la patria en Reus: viva Fernando VII Rey de España. Año séptimo de su doloroso cautiverio y primero de su libertad consoladora. (Núm. 1 1-4-1814- núm. 19 (i últim) 3-06-1814).

La Chicharra: Periódico serio-jocoso. Redactado por una caterva de doctores de buen humor. Dará un canto o un arañazo por semana. (Núms. 1 i 2, 1887).

Las Circunstancias. (1874-1930) [Precedit per *La Redención del Pueblo* i *El Clamor del Pueblo*]. Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1902, 1903, 1904, 1912, 1913, 1916, 1917, 1918, 1919, 1929, 1930.

Les Circumstàncies. (1930-1936).

Ciutat: diari de la tarda. (1928) [Núms. 2 a l'11].

El Clamor del Pueblo: diario republicano democrático. (1874).

El Coalicionista: periódico democrático republicano federal orgánico. (1890/1891).

La Columna de foc. (1918, 1919, 1920) (Núms. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 i 10) (Falta núm. 7).

El Consecuente: órgano del Partido Republicano Radical Autonomista de la provincia. (1908/1911, 1912/1918, 1919/1924, 1924, 1925, 1926/1928) (no 1927) + **núm.** : 112, 113, 285, 564, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 578, 580, 581, 582, 583, 585, 586, 587, 588, 590, 592, 593, 594, 595, 597, 600, 601, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 614, 623, 626, 648, 649, 702, 703, 709 i 715. **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> Anys 1912, 1913, 1914.**

El Conseqüent: portaveu del Partit Republicà Autonomista. (1932/1934 i 1936).

La Correspondencia de Reus: diario político defensor de los intereses de Cataluña. (1886/1893).

El Crepúsculo: periódico liberal de coalición. (1868/1869).

Crónica de Reus: periódico político de noticias y avisos é intereses generales. (1882/1887).

Crónica Reusense: diario del partido liberal conservador de avisos y noticias. (1896-1900). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1897, 1898, 1899.**

Cronicón: periódico de literatura, comercio y avisos. (1847).

La Derecha: diario político. (1900, 1901).

El Deseo del Pueblo: periódico político, literario y comercial. (1856).

Diana Constitucional Política y mercantil de la Villa de Reus. (1822).

Diario de Reus (1844/1845, 1859/1931) **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902,**

1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1928, 1929, 1930, 1931.

Diari de Reus. (1932/1938).

DIARIO ESPAÑOL de Tarragona (1983/1986).

DIARI DE TARRAGONA (Juny 1986/ Novembre 1986).

Distrito: diario político de avisos y noticias. (1887/1888).

Els dos pilons: periòdic mensual. (1923) (Núms. 1 i 2).

Eco de Reus: año 7º de la regeneración española y 3º de la Constitución. (1814).

Eco del Centro de Lectura: periódico de literatura y de intereses materiales y morales. (1859/1860, 1862, 1871/1872 i 1877/1882, 1897, 1898).

El Enano de la venta: Periódico anti-político, satírico, típico y otras menudencias de cierta estofa, para honra y gloria de los libérrimos derechos individuales, imprescriptibles, inalienables, ilegibles y todo lo que acabe en able como sable, etc.etc.etc. (núm. 1, 1869).

El Entreacto: Periódico semanal de teatros, literatura, modas y noticias. (núm. 1, 1861).

El Farol: Periódico semanal. (Núm. 1, 1869).

El Federal: periódico republicano coalicionista. (1889, 1890).

Foment. 1906/1908, 1909, 1910/1923, 1930/1931, 1934/1936.

Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1912, 1913, 1916, 1917, 1918, 1919, 1931, 1932, 1933, 1934.

El Fomento reusense: Periódico quincenal. Ageno á todos los partidos políticos, habidos y por haber, reñido abiertamente con la política y dedicado exclusivamente al fomento de los intereses morales y materiales de nuestra localidad. (1881) (Núms. 1, 2, 3 i 6).

Gente-Mal: Periòdic de bon humor. Núms. 1 i 2 (1922).

Germinal. (1905/1906).

Grimegia: periòdic de broma amb ninots. (Núms. 1, 2 i 3) (1917).

Heraldo de Cataluña: Semanario ilustrado defensor de los intereses de este principado. Ageno a toda política partidista. Comercio, industria, agricultura, ciencias, artes, noticias, sports, anuncios. (1917/1921, 1934) + carpeta amb núm. extraordinari febrer 1919 i núm. 156 de 1919.

Heraldo de Reus: semanario comercial portavoz del campo de Tarragona. (1916, 1924 (3 núms.), 1926/1933).

El Imparcial Reusense: eco de la opinión y de la prensa. (1883).

El Intransigente: con los vividores y endiosados. (1914).

La Joven España. (1836/1837).

El juglar: periódico de teatros. Núm. 17 (28-2-1843).

La Justicia Social: órgano del partido Socialista en Reus y defensor de la clase obrera. (1909/1911, 1912/1916).

La Kábila: organillo murguista. Periódico humorístico é inofensivo: no se ocupará de política ni religión. Núm. 1-5 (1909). Canvia de nom: Kábila de Reus.

La Kabila de Reus. Periòdich humorístich. (1909).

El Liberal de Reus: diario político literario y de avisos y noticias. (1898, 1899). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1897, 1898, 1899.**

El Liberal Reusense: periódico de la tarde, político, mercantil y de avisos. (1854).

Lo Liri (Lo ventall): periòdich humorístich y literari. Sortirà cada setmana. Any I núm. 17 (19-11-1898), Any II núm. 23 (1-1-1899).

La Lucha: semanario republicano radical. (1910/1914) + Núms: 24, 25, 35, 37 a 45, 47, 49, 50 a 55, 60, 64, 67 a 76, 78

a 81, 83, 84, 88, 90, 101, 102, 104, 105, 119, 127, supl. 127, "Hoja extraordinaria 29 nov.", 131, 133, 135 a 138, 140 a 142, 146, 149, 150 i 151 (1910/1913). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1912, 1913, 1914.**

Mai badem: periòdic de broma i barrila. Donarà una ensopegada cada quinze dies. (1931).

El Mensajero: tirada 5000 ejemplares. Se publicará á lo menos una vez al mes. (1887).

El Mercado: periódico de avisos, comercio y literatura. (1847/1848) (Núms. 5 i 126).

El Mercado de los cueros: periódico quincenal. Órgano defensor de la industria del curtido. (1890) (Núm. 1).

La Miscelanea: periódico quincenal independiente. Dedicado a los noveles escritores. (1895) Núm. 1.

La Mulassa: periòdic satíric. (1932).

El Noticiero de Reus. (Núm. 4, 5, 6, 7, 8 i 9, 1893).

Pàtria Nova: periòdic nacionalista. (1905/1906) (núms. 1/38).

Periódico Político y mercantil de la Villa de Reus. (1813, 1814).

Les Pessigolles: periòdic de gresca. (1920).

El Poble. (1930) – El Poble (1936).

La Política: periódico liberal. (1905/1908, 1909/1912).

Politicon : periòdic ultraradical. (1916).

El Porvenir: Periòdic de intereses morales y materiales de noticias y de literatura. Se publica bajo los auspicios de la sociedad Centro de lectura. (1860).

*El Radical: semanario tradicionalista. (1911/1915, 1918/1936). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1912-1913.***

*La Redención del Pueblo: periódico republicano-federal. (1868/1869, 1871/1874, 1889/1890) .Continuat per *El Clamor del Pueblo*.*

La Reforma: eco de la asociación de dependientes de comercio de Reus. (1904/1905). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1903-1904.**

La Reforma: periódico quincenal. Eco de los dependientes de comercio. (1900/1901) (Núms. 10, 11 i 16).

El Regenerador: Setmanari republicà. (1917) (núms. 1, 3 i 7).

La República: semanario democrático. (1903-1931, no tots els números). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1903-1904.**

Reus. (1925/26, 1926, 1927, 1928).

Reus: semanario independiente defensor de los intereses generales de esta ciudad y su comarca. (1899/1901, 1925/1926, 1927, 1928) (setmanari i diari).

Reus: semanario de la Ciudad. (1952/1986).

Reus 1973. (1923) (Núms. 1 i 2).

Reus literari: periòdich català, festiu e il·lustrat. (1891/1892) (Núms.: 1, 2, 4 i 9).

Reus tranquil: periodich humorístich, satírich, literari é ilustrat. (1897) (Núms. 1, 2 i 3).

El Reusense: periódico liberal democrático. (1870).

El Reusense: periódico semanal de intereses locales, comerciales y literario. (Núm. 1, 2, 4, 5, 6 i 7 de 1882).

La Revancha: periódico comunista anárquico, Núm. 1, 2 i 3 (1893).

El Rossinyol: art, literatura, humorisme. (1908).

Lo Somatent: diari regionalista. (1886/1903). **Digitalitzat a <http://prensahistorica.mcu.es> 1897, 1898, 1899, 1900, 1902, 1903.**

La Tos: periodich satirich il·lustrat que tosirá'l menys una vegada cada setmana. (Núm. 1, 2 i 3 de 1891).

Lo Ventall: periòdich humorístich y literari.
(1898).

Lo Ventall: periòdich humorístich y literari.
1898.

La Voz de Reus. (1930, 1931).

PORTALS I WEBS DE PREMSA DIGITALITZADA:

EURECA!

Cercador d'Internet promogut pel Departament de Cultura i Mijans de Comunicació que permet Accedir a la informació continguda en els dipòsits o col·leccions digitals de Catalunya <http://gencat.eureca.cat>

PREMSA HISTÒRICA DIGITALITZADA

Depen de la Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.
<http://xacpremsa.cultura.gencat.cat/>

BIBLIOTECA VIRTUAL DE PRENSA HISTÒRICA

Projecte obert del Ministerio de Cultura que pretèn preservar i fer accessibles uns materials bibliogràfics que es caracteritzen per ser exemplars únics i, per tant, de difícil accés <http://prensahistorica.mcu.es>

ARCA Arxiu de Revistes Catalanes Antigues
<http://www.bnc.cat/digital/arca/index.html>

BIBLIOTECA – HEMEROTECA AJUNTAMENT DE TARRAGONA

Especialitzada en temàtica i autors locals
www.tarragona.cat/.../biblioteca-hemeroteca/BHMT

SERVEI DE DOCUMENTACIÓ D'HISTÒRIA LOCAL DE CATALUNYA

De la Universitat Autònoma de Barcelona és un catàleg que conté una destacada selecció de revistes d'història local <http://sdhic.uab.cat>

RACO Revistes catalanes d'Accés obert <http://www.racó.cat/>

AGUADÉ BRUIX, Enric. *Impressors i llibreters a Reus: 1720-1900*. Edicions del Centre de Lectura, 1996.

ANGUERA , Pere. *Ideologia i història dels diaris reusencs en català*. Reus: Centre de Lectura, 1979.

- *La Premsa a Reus*. Històries de Reus: Edicions del Centre de Lectura, 2004 p. 61-63.

- *La Premsa satírica a Reus*. Societat , sociabilitat i ideologia a l'àrea reusenca. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1999 p. 170-176.

ARAGONES VIDAL, Salvador. *La Revolución de septiembre y el "Diario de Reus"*. Associació d'Estudis Reusencs, 1999

El Eco de Reus, 1814 i el Centinela de la Patria en Reus, 1814. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1997.

La Diana constitucional, política y mercantil de la villa de Reus en el marc del trienni liberal. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2007.

FERRAN SANS, Marc. *Humor i sàtira a Reus: la premsa satírica (1868-1936)*. Reus: Centre de Lectura, 1992.

GRAS I ELIAS, Francesc. *El periodismo en Reus desde 1913 hasta nuestros días*. Tarragona: Tipografia de F. Arís e hijo, 1904.

Llibre Blanc 2010 de la Premsa Comarcal: premsa comarcal i local catalana d'informació general i amb difusió de pagament. Barcelona: Fundació Catalana de la Premsa Comarcal i Local, 2010.

MALENGUE, Joan. *Diario y noticias de sucesos en esta ciudad con otras notas utiles durante el año 1860*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2004.

SANTASUSAGNA, Joaquim. *Els editorials de les Circumstàncies: 1931-1933*. Reus: associació d'Estudis Reusencs, 2001.

Lo Somatent: diari regionalista. Reus [s.n.], 1886-1903.

TOUS i VALLVÉ, Jordi. *La Formació del catalanisme polític a Reus: Lo Somatent": 1886-1903*. Reus: Associació d'estudis Reusencs, 1987.

La Veu del Camp: periòdic de l'Associació Catalanista de Reus. Reus: associació d'Estudis Reusencs, 1993-1998.

**BIBLIOTECA CENTRAL
XAVIER AMORÓS
REUS**

Carrer de l'Escorxador, 1

43201 REUS

Tel. 010/901 112 113

bcr@reus.cat

www.reus.net/cat